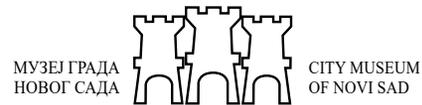

ПАРАЛЕЛНЕБИОГРАФИЈЕ PARALLEL BIOGRAFIEN
ПАРАЛЕЛНЕБИОГРАФИЈЕ PARALLEL BIOGRAFIEN

СРБИЈА/НЕМАЧКА: ИДЕНТИТЕТ И РАД
SERBIEN/DEUTSCHLAND: IDENTITÄT UND ARBEIT

MitOst

<i>Издавач</i> Музеј Града Новог Сада, Петроварадин, Тврђава 4 www.museumns.rs	<i>Herausgeber:</i> Museum der Stadt Novi Sad, Petrovaradin, Tvrdava 4 www.museumns.rs
<i>За издавача</i> MSc Весна Иковић, директор	<i>Für den Verleger</i> MSc Vesna Iković, Museumsdirektorin
<i>Главни и одговорни уредник</i> Оља Магловски, лице овлашћено за заступање	<i>Verantwortliche Redakteurin</i> Olja Maglovski, Vertretung
<i>Аутор каталога</i> Др Ивана Пајић	<i>Autorin des Katalogs</i> Dr. Ivana Pajić
<i>Аутори изложбе</i> Др Клаудија Милер, Сандра Ратковић, др Ивана Пајић, мр Паул Грубер, др Јелена Бањац – музејски саветник, историчар уметности	<i>AutorInnen der Kunstaussstellung</i> Dr. Claudia Müller, Sandra Ratković, Dr. Ivana Pajić, Mag. Paul Gruber, Dr. Jelena Banjac – Museumsberaterin, Kunsthistorikerin
<i>Водич пројекта</i> Др Клаудија Милер	<i>Projektleitung</i> Dr. Claudia Müller
<i>Уметничке фотографије</i> Сандра Ратковић	<i>Kunstfotografien</i> Sandra Ratković
<i>Интервјуери</i> Милица Давидовић, Анђела Јовановић, Милица Лалић, Ана Милешевић, Маја Најдановић, мр Паул Грубер, др Ивана Пајић, Марија Беренике, Јонас Ибел, Лиза Клиш, Феликс Мишен	<i>Interviewer</i> Milica Davidović, Anđela Jovanović, Milica Lalić, Ana Milešević, Maja Najdanović, Mag. Paul Gruber, Dr. Ivana Pajić, Maria Berenike, Jonas Ibel, Lisa Klisch, Felix Müschen
<i>Транскрипције</i> Милица Давидовић, Анђела Јовановић, Милица Лалић, Ана Милешевић, Маја Најдановић, Марија Беренике, мр Паул Грубер, др Ивана Пајић, др Клаудија Милер	<i>Transkriptionen:</i> Milica Davidović, Anđela Jovanović, Milica Lalić, Ana Milešević, Maja Najdanović, Maria Berenike, Mag. Paul Gruber, Dr. Ivana Pajić, Dr. Claudia Müller
<i>Превод</i> Мр Паул Грубер, др Ивана Пајић, мр Мирјана Зарифовић Грковић	<i>Übersetzung</i> Mag. Paul Gruber, Dr. Ivana Pajić, M. A. Mirjana Zarifović Grković
<i>Лектор</i> Мср Викица Матић, мср Бранка Зарифовић	<i>Lektorat</i> M. A. Vikica Matić, M. A. Branka Zarifović
<i>Спонзори пројекта</i> Организација MitOst, Удружење пријатеља ТУ Берлин	<i>Projektspensoren</i> MitOst e.V., Gesellschaft von Freunden der TU Berlin
<i>Припрема и штампа</i> ЈП Службени гласник, Београд	<i>Layout und Druck</i> JP Službeni glasnik, Belgrad
<i>Дизајн насловне стране</i> Анђела Јовановић	<i>Covergestaltung</i> Anđela Jovanović
<i>Тираж 300</i> ISBN 978-86-7637-129-7	<i>Auflage 300</i> ISBN 978-86-7637-129-7

Публиковање каталога и реализацију изложбе омогућила је Управа за културу Града Новог Сада

Die Publikation des Katalogs und die Realisation der Kunstaussstellung wurde durch die Kulturverwaltung der Stadt Novi Sad ermöglicht.

ПАРАЛЕЛНЕ БИОГРАФИЈЕ СРБИЈА / НЕМАЧКА:
ИДЕНТИТЕТ И РАД

PARALLEL BIOGRAFIEN SERBIEN / DEUTSCHLAND:
IDENTITÄT UND ARBEIT

ПАРАЛЕЛНЕБИОГРАФИЈЕPARALLEL BIOGRAFIEN
ПАРАЛЕЛНЕБИОГРАФИЈЕPARALLEL BIOGRAFIEN

Садржај / Inhaltsverzeichnis

Др Јелена Бањац, Уводна реч	5	Dr. Jelena Banjac, Einführende Worte
Др Клаудија Милер, др Ивана Пајић, Опис пројекта „Паралелне биографије Србија / Немачка: Идентитет и рад“	6	Dr. Claudia Müller, Dr. Ivana Pajić, Projektbeschreibung „Parallelbiografien Serbien / Deutschland: Identität und Arbeit“
Утисци интервјуера	8	Eindrücke der Interviewer
Сандра Ратковић, Уметнички портрети људи различитих пословних профила у Берлину и Новом Саду	10	Sandra Ratković, Künstlerische Porträts von Menschen unterschiedlicher Berufsprofile in Berlin und Novi Sad
Даљи развој пројекта	48	Weitere Entwicklung des Projekts

Уводна реч

У Музеју Града Новог Сада са задовољством представљамо пројекат међународног тима научних истраживача, уметника и студената из Берлина и Новог Сада на изложби „Паралелне биографије Србија / Немачка: Идентитет и рад“. Тим пројекта чине др Клаудија Милер са Института за језик и комуникацију Техничког универзитета у Берлину, др Ивана Пајић са Одсека за германистику Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду, мр Паул Грубер са Одсека за германистику Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду (од 2018. године на Институту за језик, књижевност и медије Европског универзитета у Фленсбургу) и Сандра Ратковић, уметница из Берлина, ауторка фотографија представљених на изложби. Бројни студенти из Новог Сада и Берлина активно су учествовали у реализацији пројекта, а материјалну подршку пружиле су организације *MitOst* и *Удружење пријатеља Техничког универзитета Берлин*.

У оквиру истраживања тим је анализирао утицаје свакодневних активности појединца, као што је обављање одређеног посла, на формирање његовог идентитета. Интервјуисане су и фотографисане особе истог или сличног занимања у Берлину и Новом Саду, а њихове паралелне биографије и портрети приказани су на изложби у Музеју и на сајту пројекта. Као својеврсно сведочанство о темама за које су млади заинтересовани и које су спремни да анализирају, пројекат је, између осталог, допринео идентификацији и превазилажењу појединих стереотипа, генерализација и предрасуда у међусобном поимању српског и немачког друштва.

У Новом Саду, Омладинској престоници Европе у 2019. години, премијерно представљамо резултате рада међународног научно-уметничког тима који поставља важна питања и тражи одговоре. Након представљања у Музеју Града Новог Сада изложба ће бити постављена у Берлину, а потом и у другим градовима Европе. Презентацијом успешног примера интернационалне и интеркултуралне сарадње на пројекту „Паралелне биографије Србија / Немачка: Идентитет и рад“ Музеј доприноси успостављању дијалога између култура, отварању српског друштва ка Европи, развоју комуникације младих људи, аутора и публике.

Др Јелена Бањац,
музејски саветник, историчар уметности

Einführende Worte

Wir freuen uns, Ihnen im Museum der Stadt Novi Sad die Ausstellung „Parallelbiografien Serbien / Deutschland: Identität und Arbeit“ vorstellen zu können, die aus dem gleichnamigen Projekt eines internationalen Teams aus Wissenschaftlern, Künstlern und Studierenden aus Berlin und Novi Sad hervorgegangen ist. Zum Projektteam gehören Dr. Claudia Müller vom Institut für Sprache und Kommunikation der Technischen Universität Berlin, Dr. Ivana Pajić von der Abteilung für Germanistik der Philosophischen Fakultät der Universität Novi Sad, Mag. Paul Gruber von der Abteilung für Germanistik der Philosophischen Fakultät der Universität Novi Sad (seit 2018 am Institut für Sprache, Literatur und Medien der Europa-Universität Flensburg) und die Berliner Künstlerin und Autorin der Kunstportraits Sandra Ratković. Das Projekt wurde durch die aktive Mitarbeit von mehreren Studierenden aus Novi Sad und Berlin und durch die finanzielle Unterstützung der Organisationen MitOst e.V. und Gesellschaft von Freunden der TU Berlin realisiert.

Im Rahmen des Projekts hat das Team den Einfluss der alltäglichen Aktivitäten des Einzelnen – zu denen auch das Ausüben eines Berufs gehört – auf die Bildung der Ich-Identität analysiert. Es wurden Personen mit dem gleichen oder einem ähnlichen Beruf in Berlin und Novi Sad interviewt und fotografiert, deren Portraits und Interviews bei der Ausstellung im Museum und auf der Webseite des Projekts gezeigt werden. Als ein einzigartiges Zeugnis jener Themen, für die sich junge Menschen interessieren und die sie zu untersuchen gewillt sind, leistet das Projekt unter anderem einen Beitrag zur Erkennung und Überwindung von bestehenden einzelnen Stereotypen, Generalisierungen und Vorurteilen, die in der gegenseitigen Wahrnehmung der serbischen und deutschen Bevölkerung bestehen.

In Novi Sad – der Europäischen Jugendhauptstadt 2019 – stellen wir erstmalig die Arbeit des internationalen, wissenschaftlich-künstlerischen Teams vor, das bedeutende Fragen stellt und nach entsprechenden Antworten sucht. Nach der Vorstellung des Projekts im Museum der Stadt Novi Sad wird die Ausstellung ebenfalls in Berlin und in anderen Städten Europas gezeigt werden. Durch die Präsentation einer erfolgreichen internationalen bzw. interkulturellen Zusammenarbeit in Form des Projekts „Parallelbiografien Serbien / Deutschland: Identität und Arbeit“ leistet das Museum der Stadt Novi Sad einen Beitrag zum interkulturellen Dialog, zur Öffnung der serbischen Gesellschaft für die europäische Gemeinschaft und zur Förderung der Kommunikation zwischen jungen Menschen, den Autoren und dem Publikum.

Dr. Jelena Banjac
Museumsberaterin, Kunsthistorikern

Др Клаудија Милер, др Ивана Пајић

Опис пројекта „Паралелне биографије
Србија / Немачка: Идентитет и рад”

Изложба „Паралелне биографије Србија / Немачка: Идентитет и рад” резултат је истоименог интеркултуралног социолошко-уметничког пројекта који су покренуле др Клаудија Милер са Техничког универзитета у Берлину и уметница из Берлина Сандра Ратковић у сарадњи са др Иваном Пајић и мр Паулом Грубером са Филозофског факултета у Новом Саду. Пројекат је реализован уз помоћ студената из Новог Сада (Милица Давидовић, Анђела Јовановић, Милица Лалић, Ана Милешевић, Маја Најдановић) и Берлина (Лариса Белина, Марија Беренике, Јонас Ибел, Лиза Клиш, Феликс Мишен) и уз финансијску помоћ организације *MitOst* (седиште у Берлину) и *Удружења пријатеља ТУ Берлин*. Пројекат је започет 2018. године и даље се наставља.

Контекстуално полазиште пројекта је идеја да се свет рада налази на прекретници која утиче на тренутне дискурсе о раду и идентитету. Из поменутог произилази и питање како ћемо убудуће уопште дефинисати појам „посао”?

Срж истраживања пројекта је пословни идентитет. Свако занимање одликује одређени корпус (суб-)културних кодова као и скуп облигаторно-аутоматизованих поступака и индивидуално-креативних процеса, при чему је, зависно од занимања и пословног ближег и ширег окружења, једно или друго више (или обоје подједнако) изражено. Исто тако се разликује доживљај сопственог занимања и односа према њему, а (позитиван / негативан) став према свом занимању проузрокован је разним факторима (политички, друштвени, пословни, материјални услови и сл). Полазећи од схватања да је сваки грађанин (са својом специфичном перспективом) својеврсни сведок личне и (суб-)колективне историје садашњице, циљ пројекта је да прикаже колико и на који начин свакодневне активности појединца, као што је и бављење одређеним занимањем, утичу на формирање личног идентитета. Пројекат истражује положај особа (разних пословних профила) у друштву којем припадају, њихове жеље, наде, очекивања, пословно-животне успехе и неуспехе, значај пословног опредељења за виђење себе и других и у којој мери су

Dr. Claudia Müller, Dr. Ivana Pajić

Projektbeschreibung „Parallelbiografien
Serbien / Deutschland: Identität und Arbeit“

Die Ausstellung „Parallelbiografien Serbien / Deutschland: Identität und Arbeit“ ist das Resultat des gleichnamigen interkulturellen, sozial-künstlerischen Projekts, das von Dr. Claudia Müller von der Technischen Universität Berlin und der Berliner Künstlerin Sandra Ratković in Zusammenarbeit mit Dr. Ivana Pajić und Mag. Paul Gruber von der Philosophischen Fakultät in Novi Sad ins Leben gerufen wurde. Das Projekt wurde mithilfe von Studierenden aus Novi Sad (Milica Davidović, Anđela Jovanović, Milica Lalić, Ana Milešević, Maja Najdanović) und Berlin (Larissa Bellina, Maria Berenike, Jonas Ibel, Lisa Klisch, Felix Müschen) sowie durch die Unterstützung des Vereins *MitOst* (Sitz in Berlin) und der *Gesellschaft von Freunden der TU Berlin* realisiert. Das Projekt begann 2018 und wird laufend weitergeführt.

Kontextueller Ausgangspunkt des Projekts war der Gedanke, dass die Arbeitswelt gegenwärtig an einem Wendepunkt steht, der die aktuellen Diskurse zu Beruf und Identität mitprägt. Diesbezüglich stellt sich die Frage, wie man den Begriff „Arbeit“ in Zukunft überhaupt noch definieren wird.

Im Mittelpunkt des Projekts steht die Beschäftigung mit der beruflichen Identität. Jeder Beruf beinhaltet ein bestimmtes Korpus von (Sub-)Kulturcodes, obligatorisch-automatisierten Verhaltensregeln und individuell-kreativen Prozessen, wobei abhängig vom jeweiligen Berufszweig und vom näheren oder weiteren Arbeitsumfeld das eine oder das andere mehr (oder beides gleichermaßen) zum Ausdruck kommt. Zusätzlich unterscheiden sich die individuelle Erfahrung und persönliche Einstellung in Bezug auf den ausgeübten Beruf, wobei die persönliche (positive / negative) Einstellung einer Person durch unterschiedliche (politische, gesellschaftliche, arbeits- und finanziell bedingte) Faktoren beeinflusst wird. Ausgehend von der Überzeugung, dass jeder Bürger (mit seiner spezifischen Sichtweise) zugleich auch ein Zeitzeuge der persönlichen und (sub-)kollektiven Gegenwartsgeschichte ist, ist das Ziel des Projekts aufzuzeigen, inwieweit und auf welche Weise die Alltagsroutine des Einzelnen, zu der auch das Ausüben einer Arbeit (eines Berufs) gehört, die Ich-Identität des Menschen mitbestimmt. Das Projekt untersucht die gesellschaftliche Stellung von Personen unterschiedlicher Berufsprofile, ihre Wünsche, Hoffnungen, Erwartungen,

њихове пословно-животне одлуке део самоопредељења, а шта су одредили политика, друштво, даља и ближа непосредна околина.

Идеја „паралелне биографије“ преузета је из Плутарховог истоименог дела (ориг. *Bíoi parálleloi*) које је аутор писао од 96. године н. е. и у којем је упоредио животне путеве познатих Грка и Римљана, истакао комплексну слику њихових идентитета, те указао на сличности у њиховим биографијама. Тиме је још пре две хиљаде година имплицитно доказао да је стварање идентитета вишеслојан, комплексан процес који обухвата, такође, интеркултуралне контакте и транскултурална прожимања. Србија и Немачка су саставни културни простори како заједничке тако и хетерогене европске културе која се огледа и у пословним биографијама људи и једне и друге државе. Сакупљањем, анализирањем и приказивањем биографија грађана (истог или сличног пословног профила) Новог Сада и Берлина пројекат „Паралелне биографије Србија / Немачка: Идентитет и рад“ жели да пружи дубљи увид у постојеће сличности и разлике стилова живота, односно хетерогени друштвени мозаик поменутих мултикултуралних градова.

Након припремне фазе током које су се учесници пројекта интезивно бавили темама „памћење“ и „култура памћења“ и развили свест о томе како једно друштво организује своја памћења, састављен је упитник и пронађене су особе у Берлину и Новом Саду које су пристале на интервју. У септембру 2018. године тим је боравио у Берлину и Новом Саду, где су у интеркултурално мешаним тимовима вођени интервјуи. На тај начин је учесницима, са једне стране, омогућено да се међусобно боље упознају, а да, са друге стране, партнерима у интервјуима буду постављена питања из различитих перспектива. Саставни део пројекта је била и интензивна размиса на утисака учесника о томе шта су током интервјуа сазнали. У вези са тим је примењен/-а метод / техника *Reenactment*, при чему резултат (који је снимила Ана Илин) тј. архивирани видео-материјал пружа својеврстан облик памћења.

пословних и професионалних успеха и неуспеха као и утицај професионалних успеха и неуспеха на самопоштовање и самopoштовање. При томе се размиса на о томе како се професионалне одлуке и неуспехи одражавају на самопоштовање и самopoштовање. При томе се размиса на о томе како се професионалне одлуке и неуспехи одражавају на самопоштовање и самopoштовање.

Die Idee der „Parallelbiografien“ hat das Projektteam von Plutarch bzw. seinem gleichnamigen Werk (orig. *Bíoi parálleloi*) übernommen, in dem der Autor seit dem Jahr 96 die Lebenswege berühmter Griechen mit denen berühmter Römer verglichen und auf diese Weise das Bild einer komplexen Identität herausgearbeitet hat. Damit hat er bereits vor zweitausend Jahren aufgezeigt, dass die Identitätsbildung ein mehrschichtiger und komplexer Prozess ist, der auch interkulturelle Kontakte und transkulturelle Durchkreuzungen miteinbezieht. Die Länder Serbien und Deutschland gehören der gemeinsamen europäischen Kultur an, weisen aber zugleich auch kulturelle Differenzen auf, was sich auch in den beruflichen Lebensgeschichten der interviewten Personen aus beiden Ländern widerspiegelt. Durch das Sammeln der Biografien einzelner Bürger (mit gleichem oder ähnlichem Beruf) der Städte Novi Sad und Berlin will das Projekt „Parallelbiografien Serbien / Deutschland: Identität und Arbeit“ einen tieferen Einblick in die bestehenden Gemeinsamkeiten und Unterschiede der Lebensstile der beiden multikulturellen Städte bekommen und das heterogene Gesellschaftsmosaik der beiden Städte aufzeigen.

Nach einer Vorbereitungsphase, in der sich das Projektteam mit den Themen „Erinnerung“ und „Erinnerungskultur“ beschäftigte und die TeilnehmerInnen ein Bewusstsein dafür entwickelten, wie eine Gesellschaft Erinnerungsbestände organisiert, wurde gemeinsam ein Fragebogen erstellt und in Berlin und Novi Sad wurden InterviewpartnerInnen gefunden, die gleiche oder ähnliche Berufe ausüben. Im September 2018 besuchte das Projektteam die Städte Berlin und Novi Sad, wo in gemischten Teams aus serbischen und deutschen Studierenden die Interviews geführt wurden. So konnten sich einerseits die ProjektteilnehmerInnen besser kennenlernen und andererseits die Fragen an die InterviewpartnerInnen aus verschiedenen Perspektiven gestellt werden. Ein fester Bestandteil des Projekts war auch der intensive Austausch der TeilnehmerInnen über das, was sie während der Interviews erfahren haben. Diesbezüglich wurde ebenfalls die Technik des *Reenactment* eingesetzt und das Resultat mit der filmischen Unterstützung von Ana Ilin nachhaltig als eine Form der Erinnerung festgehalten

Утисци интервјуера

„Моји досадашњи утисци о протеклим данима су веома позитивни и помало изненађујући, јер сам најпре очекивала да би неке особе које су интервјуисане могле имати прилично отрежњујући, можда чак резигниран однос према свом послу. Испоставило се, међутим, да је свако задовољан својим пословним опредељењем и да се мање или више доста идентификује са тим.“ **(Лиза)**

„Моја очекивања су делимично потврђена у том смислу да многи премало зарађују, а да су ипак веома срећни са својим пословним опредељењем и да би се поново одлучили за то. Јудит из Центра за жене [у Берлину] саветује: „Изаберите посао према томе да ли вас он чини срећним, а не према томе колико зарађујете.“ **(Марија)**

„У овом пројекту сам до сада више научила него што сам очекивала. Било је занимљиво чути различита искуства и приче. Интервјуи су текли опуштено и пријатно. Људи су говорили о позитивним и негативним странама. Било нам је веома забавно.“ **(Анђела)**

„Учешће на овом пројекту за мене представља једно ново и пре свега позитивно искуство. Имали смо прилику да упознамо нове људе, који су веома радо говорили о својим занимањима и свакодневним активностима. Интервјуи су ми били веома интересантни и сматрам да су били успешни, јер су сви наши саговорници отворено и искрено одговарали на наша питања.“ **(Милица Д.)**

„Одушевљена сам овим пројектом. Било је сјајно искуство водити интервјуе и упознати нове људе. Веома ми се свидело што сам сазнала много нових ствари из једне посебне перспективе.“ **(Маја)**

„Када сам одлучила да учествујем на овом пројекту, нисам могла ни да претпоставим колико ћу бити одушевљена и каква ће утисак на мене оставити ово целокупно искуство. За мене је то била јединствена прилика да упознам Берлин и да водим заиста интимне разговоре са његовим становницима.“ **(Милица Л)**

„Пројекат ми је био веома занимљив, пре свега зато што су људи које смо интервјуисали радо говорили и учествовали.

Eindrücke der Interviewer

Meine bisherigen Eindrücke der letzten Tage sind sehr positiv und auch etwas überraschend, da ich mit der Erwartung hineingegangen bin, dass einige Interviewpartner*innen einen eher ernüchternden und vielleicht auch resignierenden Bezug zu ihrem Beruf haben könnten. Jedoch stellte sich heraus, dass jede*r im Beruf zufrieden ist und sich dabei mehr oder weniger stark damit identifiziert.“ **(Lisa)**

„Meine Erwartungen wurden teilweise bestätigt und zwar insofern, dass viele zu wenig verdienen und trotzdem sehr glücklich in ihrem Beruf sind und sich immer wieder für diesen entscheiden würden. Judith aus dem Frauenzentrum [in Berlin] sagt: „Wählt euren Beruf danach aus, ob er euch Freude macht und nicht danach, wie viel ihr verdient.“ **(Maria)**

„Bei diesem Projekt habe ich bis jetzt viel mehr gelernt als ich erwartet habe. Es war spannend, die verschiedenen Erfahrungen und Geschichten zu hören. Die Interviews verliefen entspannt und angenehm. Die Leute haben sowohl die positiven Seiten als auch die negativen besprochen. Wir haben sehr viel Spaß gehabt.“ **(Andela)**

„Die Teilnahme an diesem Projekt stellt für mich eine neue und vor allem positive Erfahrung dar. Wir hatten die Möglichkeit, neue Leute kennenzulernen, die über ihre Berufe und alltäglichen Tätigkeiten sehr gerne gesprochen haben. Die Interviews fand ich interessant und ich denke auch, dass sie erfolgreich waren, weil diese Menschen so offen und ehrlich auf unsere Fragen geantwortet haben.“ **(Milica D.)**

„Ich bin von diesem Projekt wirklich begeistert! Es war eine tolle Erfahrung, Interviews zu führen und neue Leute kennenzulernen. Mir hat es sehr gut gefallen, dass ich viel Neues aus einer ganz besonderen Perspektive erfahren habe.“ **(Maja)**

„Als ich entschieden habe, an diesem Projekt teilzunehmen, habe ich nicht gedacht, dass es mich so begeistern und beeindrucken wird. Es war für mich eine einzigartige Chance, Berlin kennen zu lernen und mit den Stadtbewohnern persönliche und tiefe Gespräche zu führen.“ **(Milica L.)**

„Dieses Projekt fand ich äußerst interessant, vor allem weil die Leute, die interviewt wurden, sehr gerne gesprochen und mitge-

Интересантно је било и чути колико се људи поистовећују са својим послом. То је на мене деловало веома оптимистично и говори у прилог томе да се у животу треба увек бавити оним што у нама буди позитивна осећања и добро расположење.” **(Ана)**

„Нови Сад: мој утисак је да људи овде напорније раде. Култура има другачији статус него у Немачкој због недостатка новца. Људи ми овде делују поносно и самоуверено. [...] Нисам очекивао да ћемо срести толико срећних људи широких схватања. Очекивао сам да влада веће незадовољство због финансијске и политичке ситуације, али моја очекивања нису испуњена. Раније сам био у Румунији и Бугарској и мислио сам да ћу открити још један јаз сиромаштва, јер Србија није чланица ЕУ. То није био случај. [...] За мене је сваки разговор био нешто посебно. Веома ми се свидело како су нам се људи отворили – независно од свог пословног опредељења. Разговор са писцем из Србије остаће ми у позитивном сећању, јер је имао одличан поглед на живот. Исто тако је разговор са ветеринарима био одличан, јер смо након тога још дуго приватно разговарали и много сам научио.” **(Јонас)**

„Закључак који се може извести је да се животни стандард двеју земаља значајно разликује – начин рада, жеље и очекивања људи су, међутим, веома слични. [...] Много интревјуисаних особа које су одлучиле да разговарају са нама могу се поистоветити са својим послем и чини ми се да су веома задовољне њиме. Страст и одређена слобода у послу су, при томе, често били пресудни. Нажалост, овде се крије и делимична једностраност, јер скоро да се нису могли наћи људи који би нам дали интервју, а да се не поистовећују са својим послем или да су чак њиме незадовољни. Изнова је поменуто да осамостаљивање омогућава слободу и независност. [...] Има, наравно, оних који не могу да живе искључиво од свог посла, односно, хобија (музичар) и поред тога раде друге послове. Интервјуисане особе са којима сам разговарао су ипак деловале веома срећно. Писац [из Србије] је на ову тему рекао да човек треба, уколико је то могуће, да нађе посао од којег може да живи, а да, при томе може што више да располаже својим временом, јер ништа није важније од времена.” **(Феликс)**

macht haben. Es ist auch interessant zu sehen, wie gut sich alle Leute mit ihren Berufen identifizieren können. Diese Tatsache ist sehr optimistisch und spricht auch dafür, dass man sich im Leben immer damit beschäftigen soll, was in einem positive Gefühle und gute Laune erweckt.” **(Ана)**

„Novi Sad: Mein Eindruck ist, dass die Menschen hier härter arbeiten. Kultur hat einen anderen Stellenwert als in Deutschland, weil das Geld knapper ist. Die Leute hier wirken auf mich stolz und selbstbewusst. [...] Unerwartet war für mich, dass wir so viele weltoffene und weitestgehend glückliche Menschen treffen konnten. Ich hätte erwartet, dass mehr Missmut über die finanzielle und politische Situation herrschen würde, und diese Erwartung wurde „enttäuscht“. Ich war zuvor in Rumänien und Bulgarien gewesen und hätte gedacht, dass durch die fehlende EU-Mitgliedschaft Serbiens ein weiteres Armutsgefälle erkennbar sein sollte. Dies war nicht der Fall. [...] Für mich war jedes Gespräch für sich etwas besonderes. Ich fand es toll, wie sich die Menschen uns gegenüber geöffnet haben – egal welchem Beruf sie nachgingen. Besonders positiv wird mir das Gespräch mit dem serbischen Schriftsteller im Gedächtnis bleiben, da er eine tolle Sicht auf das Leben hatte. Aber auch das Gespräch mit den Tierärzten war super, weil wir uns danach noch lange privat unterhalten haben und ich viel lernen durfte.” **(Јонас)**

„Als Fazit kann man sagen, dass sich die Lebensstandards beider Länder deutlich unterscheiden – die Arbeitsweisen und auch die Wünsche und Erwartungen der Menschen sind jedoch sehr ähnlich. [...] Viele Interviewpartner, die sich entschieden haben, mit uns zu reden, können sich sehr gut mit ihrer Arbeit identifizieren und scheinen oft auch sehr glücklich damit zu sein. Leidenschaft und eine gewisse Freiheit im Beruf sind dabei oftmals ausschlaggebend. Dies birgt leider eine gewisse Einseitigkeit, weil im Gegenzug sich leider kaum Leute zu den Interviews bereit erklärt haben, die sich nicht mit der Arbeit in gewisser Hinsicht identifizieren oder sogar unglücklich damit sind. Gerade die Freiheit und Selbstbestimmtheit, die die Selbstständigkeit mit sich bringt, wurde immer wieder erwähnt. [...] Natürlich gibt es einige, die allein von ihrem Job bzw. Hobby (Musiker) nicht leben können und auch nebenbei einer anderen Tätigkeit nachgehen. Doch wirkten die Interviewpartner, mit denen ich mich getroffen habe, sehr glücklich. Der Schriftsteller [aus Serbien] meinte zu diesem Thema, dass man möglichst eine Arbeit finden muss, von der man leben, sich aber auch die Zeit möglichst frei einteilen kann. Denn nichts ist wichtiger, als Zeit zu haben.” **(Феликс)**

Сандра Ратковић

Уметнички портрети људи
различитих пословних профила
у Берлину и Новом Саду

Сандра Ратковић, уметница из Берлина, пратила је и документовала целокупан пројекат фотографијама. Њене фотографије доприносе диференцираној перцепцији стварног начина живота у два земљама (Србија / Немачка) и продубљују сећања на догађаје у оквиру једног друштва, при чему интервјуисаним особама обезбеђују место у колективном памћењу тих земаља.

Сандра је посетила особе са којима су вођени интервјуи на њиховим радним местима у Новом Саду и Берлину, при чему је настала значајна серија индивидуалних портрета. Приказани су људи различитих пословних профила из Србије и Немачке. Референтна тачка је, при томе, њихова радна средина и значај који те особе приписују свом занимању / послу у животу. Портретиране особе су одабрале предмет који је, такође, композициони део фотографије и који симболично указује на посао који раде. Фотографикињи је битно да на сликама истакне личност портретиране особе, али исто тако и симболичан контекст посла којим се бави. За њу је у њеном уметничком раду посебно интересантна релација између стереотипизираних очекивања и индивидуалности особе.

Sandra Ratković

Künstlerische Porträts von Menschen
unterschiedlicher Berufsprofile
in Berlin und Novi Sad

Das Projekt wurde von der Berliner Fotografin Sandra Ratković künstlerisch begleitet und dokumentiert. Die Fotos leisten einen Beitrag zur differenzierten Wahrnehmung der Lebensweisen in den beiden Ländern (Serbien / Deutschland). Die Bilder werten die Erinnerung an Ereignisse der Zivilgesellschaft auf und sichern den InterviewpartnerInnen einen Platz im kollektiven Gedächtnis beider Länder.

Sandra besuchte die InterviewpartnerInnen an ihren Arbeitsorten in Novi Sad und Berlin. Dabei entstand eine aussagekräftige Serie von individuellen Porträts berufstätiger Personen aus Serbien und Deutschland. Der zentrale Bezugspunkt ist die jeweilige Arbeitsumgebung und die Position, die die InterviewpartnerInnen der Arbeit in ihrem Leben einräumen. Die Porträtierten ließen sich mit einem selbst gewählten Gegenstand ablichten, der die Spezifik des jeweiligen Berufs symbolisch repräsentiert. Der Fotografin ist es wichtig, in ihren Bildern sowohl die individuelle Persönlichkeit der Porträtierten zu zeigen als auch den symbolhaften Kontext des jeweiligen Berufs. Der Spannungsbogen zwischen Individualität und Stereotyp ist für die Fotografin in ihrer künstlerischen Arbeit besonders interessant.

▄ Вишња, архитектикиња, Нови Сад
▄ Višnja, Architektin, Novi Sad

▄▄▄ Абрахам, *архитекџа*, Берлин
▄▄▄ Abraham, *Architekt*, Berlin

▬ Александр, обућар, Нови Сад
▬ Aleksandar, Schuster, Novi Sad

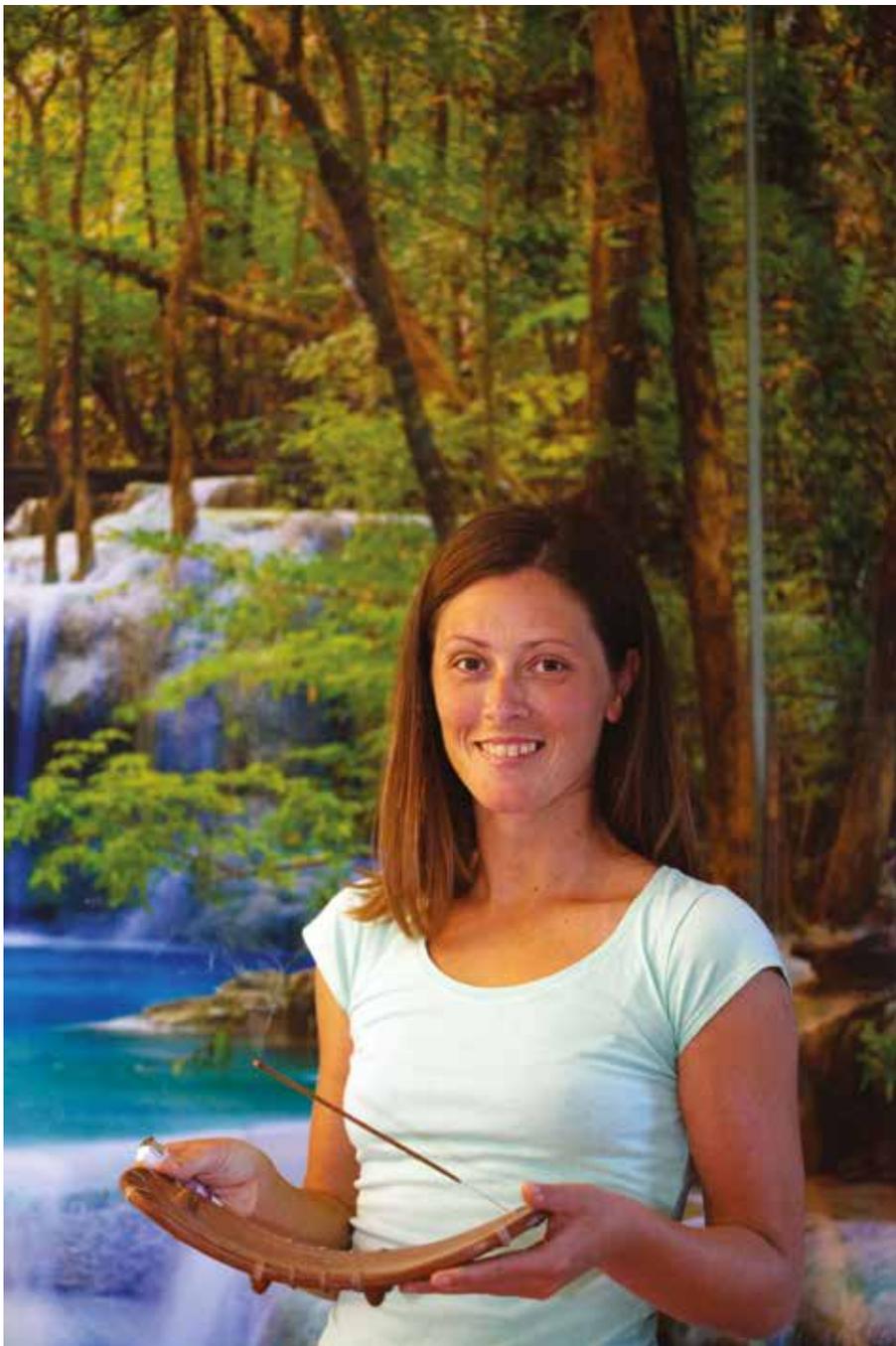
||| Катрин, кројачица, Берлин
||| Kathrin, Schneiderin, Berlin

Сони, власник пекарне, Нови Сад
Soni, Bäckereibesitzer, Novi Sad

||| Паула, власница пекарне, Берлин
||| Paula, Bäckereibesitzerin, Berlin

Мирјана, инструкторка јоге, Нови Сад
Mirjana, Yogalehrerin, Novi Sad

▄▄▄ Каро, инсїрукїорка јоїе, Берлин
▄▄▄ Caro, Yogalehrerin, Berlin

Филип, ветеринар, Нови Сад
Filip, Tierarzt, Novi Sad

Ирина, ветеринарка, Берлин
Irina, Tierärztin, Berlin

▄▄▄ Бранимир, информатичар / ИТ, Нови Сад
▄▄▄ Branimir, Informatiker / IT, Novi Sad

||||| Х., *информайичар* / ИТ, Берлин
||||| Н., *Informatiker* / ИТ, Berlin

||| Драгиша, *домар*, Нови Сад
||| Dragiša, *Hausmeister*, Novi Sad

||||| Ф., *домар*, Берлин
||||| F., *Hausmeister*, Berlin

▬▬▬ Славко, музичар, Нови Сад
▬▬▬ Slavko, Musiker, Novi Sad

San̄tjago, muzičar, Berlin
Santiago, *Musiker*, Berlin

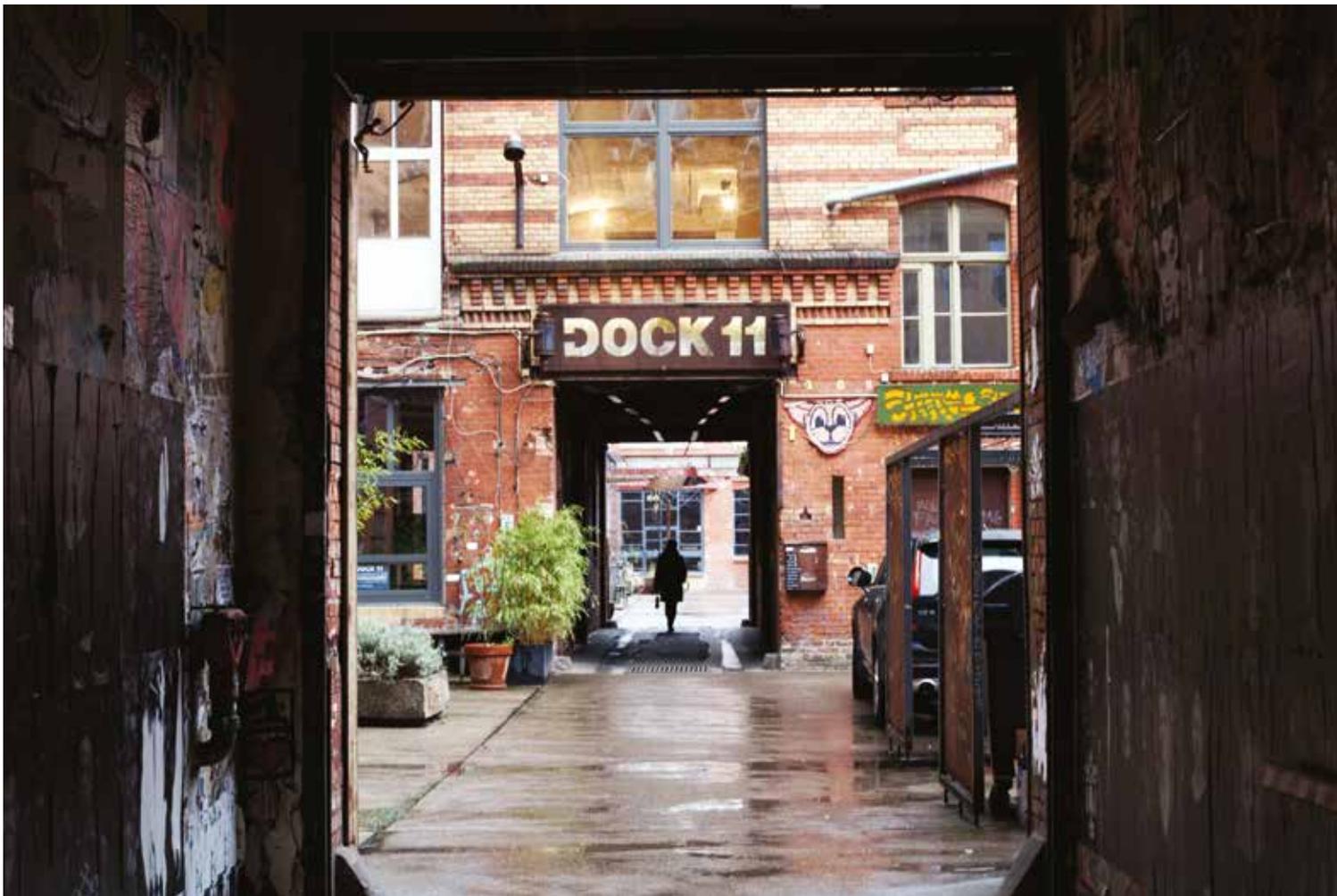
■ **Соња**, службеница у осигуравајућем грушћиву,
Нови Сад
■ **Sonja**, Versicherungsangestellte, Novi Sad

Биргит, службеница у осигуравајућем друштву, Берлин
Birgit, Versicherungsangestellte, Berlin

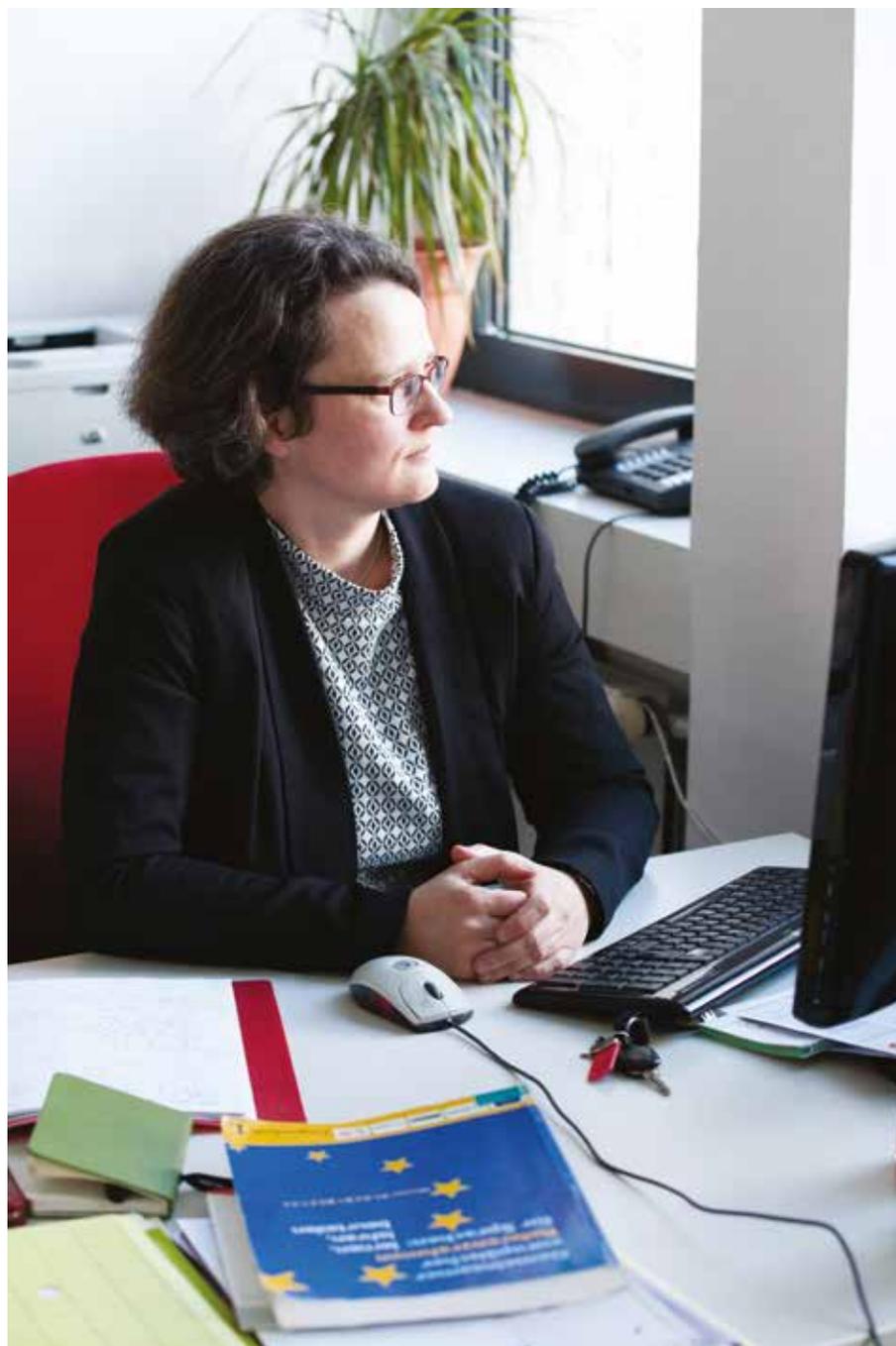
■ ■ ■ **Сања**, инструкторка њеса
/ власница њесне школе, Нови Сад
■ ■ ■ ■ ■ **Sanja**, Tanzlehrerin / Leiterin eines
■ ■ ■ ■ ■ Tanzstudios, Novi Sad

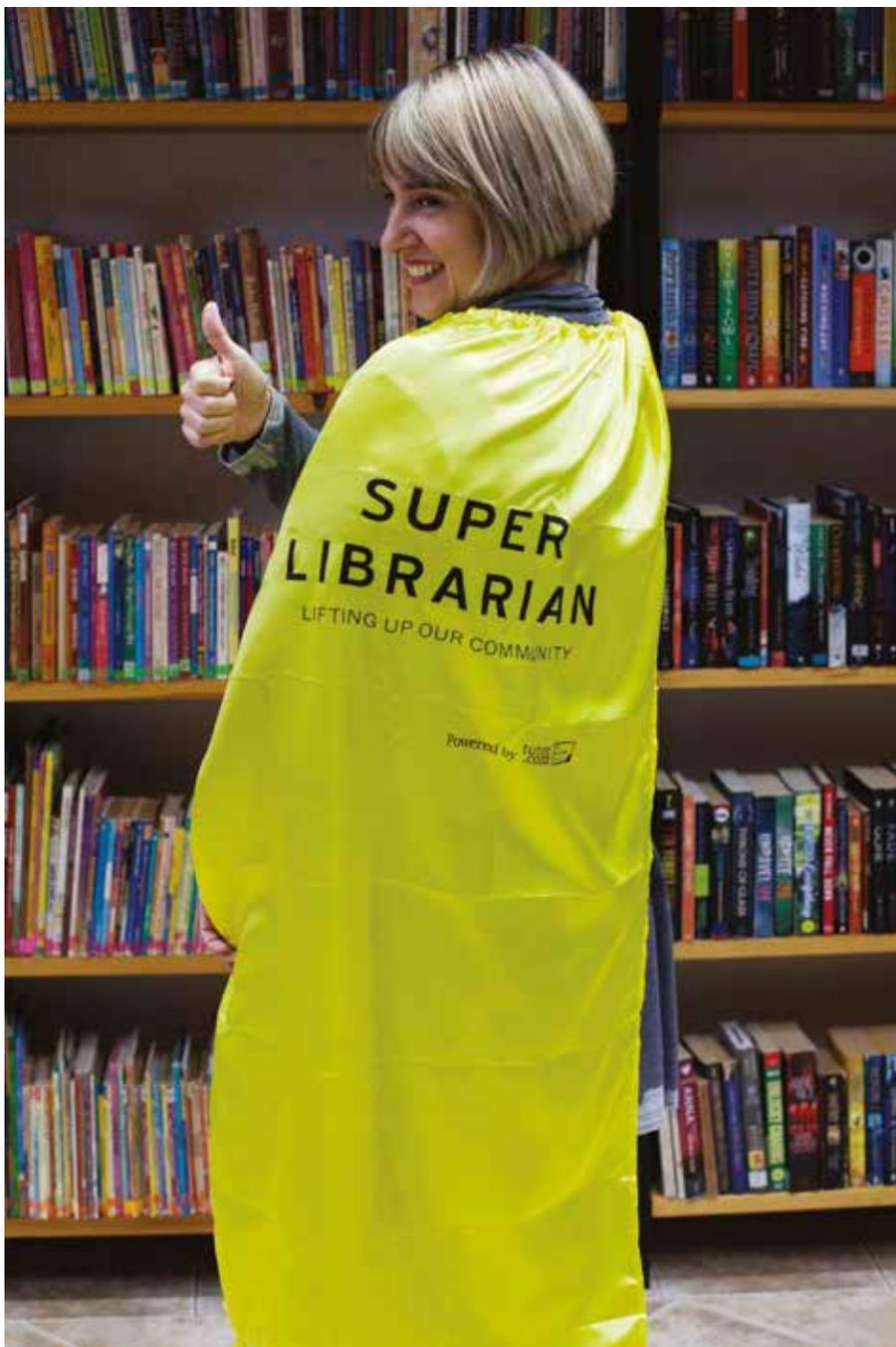
- ▄ К., (символична слика) инсѝрукѝорка ѝлеса /
власница ѝлесне школе, Берлин
- ▄ К., (Symbolbild) Tanzlehrerin / Leiterin eines
Tanzstudios, Berlin

▬ Душанка, професорица на Универзитету, Нови Сад
▬ Dušana, Universitätsprofessorin, Novi Sad

■ Алмут, професорица на Универзитетот, Берлин
■ Almut, Universitätsprofessorin, Berlin

||| Лъљана, библиотекарка, Нови Сад
||| Ljiljana, Bibliothekarin, Novi Sad

||||| Корина, библиотекарка, Берлин
||||| Corinna, Bibliothekarin, Berlin

▄▄▄ Небојша, зубар, Нови Сад
▄▄▄ Nebojša, Zahnarzt, Novi Sad

||| Ута, зубарка, Берлин
||| Uta, Zahnärztin, Berlin

||| Бранка, психолог, Нови Сад
||| Branka, Sozialpsychologin, Novi Sad

||| Јудит, социјална радница, Берлин
||| Judith, Sozialarbeiterin, Berlin

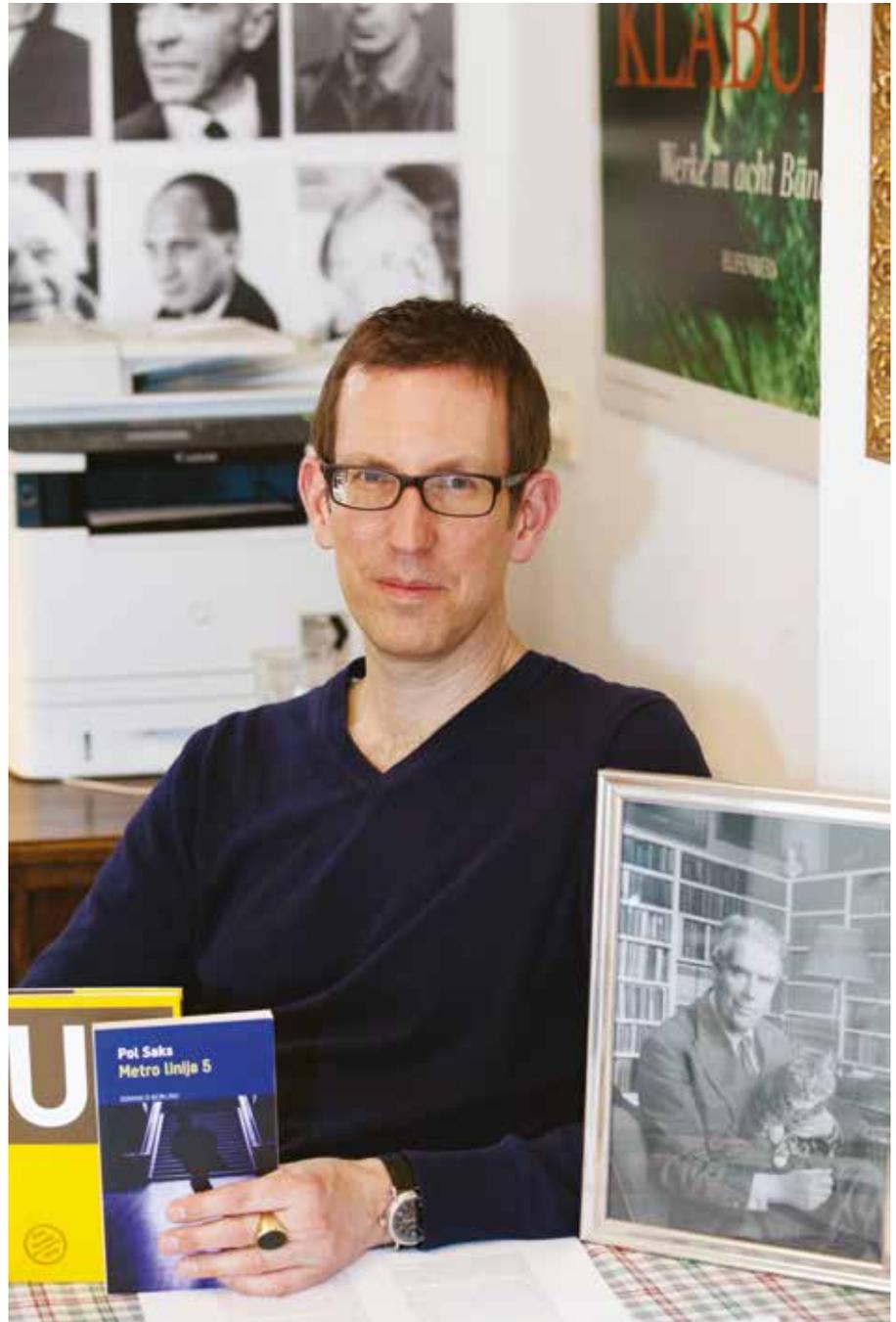
Зоран, радник у фотокопирници, Нови Сад
Zoran, Angestellter im Copyshop, Novi Sad

Дерте, радница у фоџокоџирници, Берлин
Dörte, Angestellte im Copyshop, Berlin

■■■■ Реља, издавач / преводилац, Нови Сад
■■■■ Relja, Verleger / Übersetzer, Novi Sad

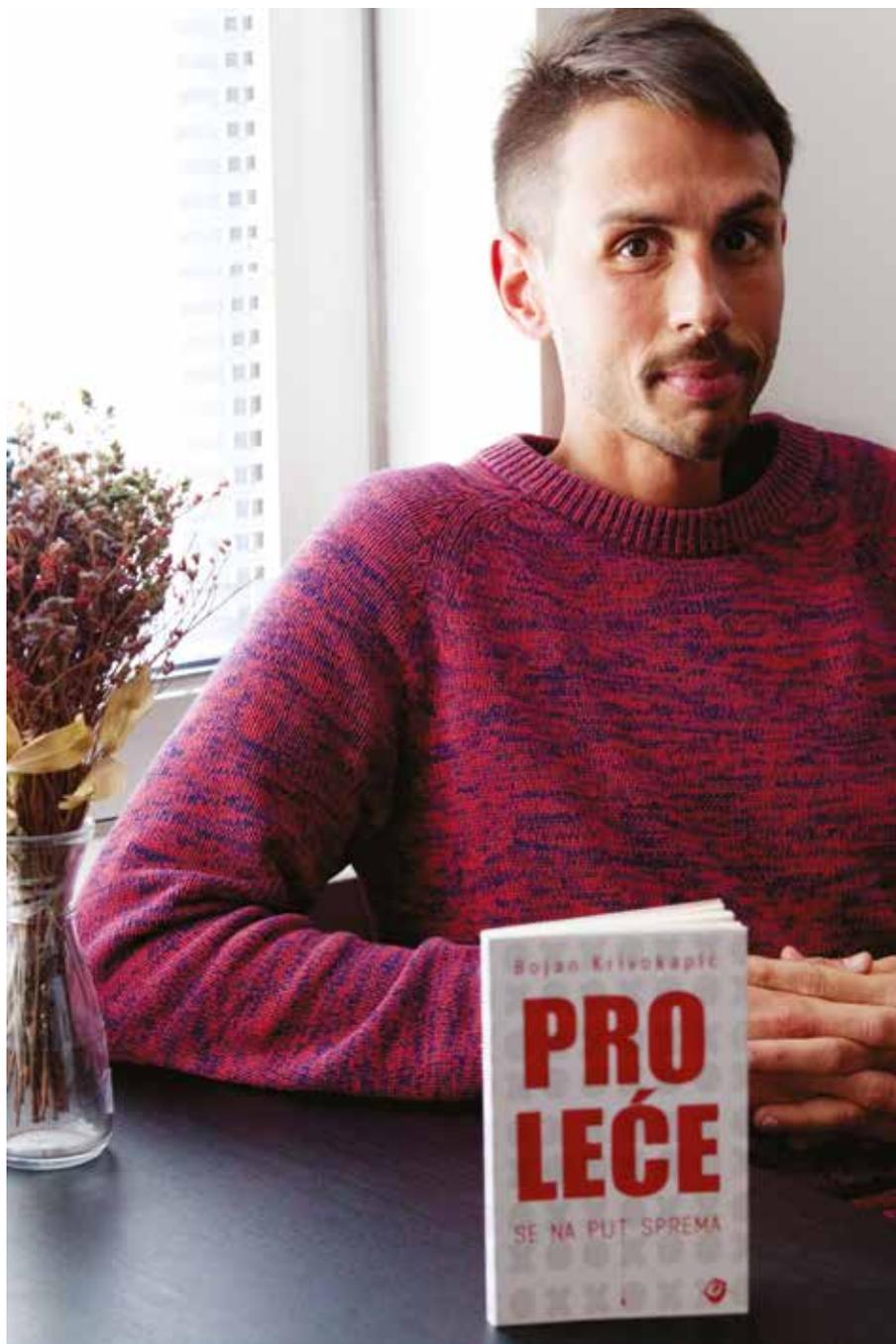
||||| Инго, издавач, Берлин
||||| Ingo, Verleger, Berlin

Зорица, инструкторка фитнеса, Нови Сад
Zorica, Fitnesstrainerin, Novi Sad

☐ Цозе, инструкторка фитнеса, Берлин
☐ Joise, Fitnesstrainerin, Berlin

Bojan, Ыисац, Нови Сад
Bojan, Schriftsteller, Novi Sad

||||| Милена, сѝисаѝељица, Берлин
||||| Milena, Schriftstellerin, Berlin

Даљи развој пројекта

Године 2020. целокупан материјал (интервјуи и фотографије) биће представљен у виду свеобухватне публикације. Планирано је још неколико изложби у оквиру пројекта (у јуну 2019. на манифестацији „Lange Nacht der Wissenschaften” у Берлину, у октобру 2019. на интернационалном фестивалу организације *MitOst* у Будимпешти, у марту 2020. у Гете Институту у Београду).

У плану је наставак и проширење пројекта са другим државама (Монголија, Сибир, Италија).

Тим пројекта је отворен за нове потенцијалне партнере и сарадњу.

Weitere Entwicklung des Projekts

Alle Interviews und Fotos werden 2020 in einer umfassenden Publikation vorgestellt. Es finden weitere Ausstellungen zu dem Projekt statt („Lange Nacht der Wissenschaften“ in Berlin, Juni 2019; *MitOst*-Festival in Budapest, Oktober 2019; Goethe-Institut in Belgrad, März 2020).

Außerdem ist geplant, das Projekt mit PartnerInnen aus weiteren Ländern weiterzuführen (Mongolei, Sibirien und Italien).

Das Projektteam ist offen für neue potentielle Partner und weitere Zusammenarbeiten.

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

069.5:77(497:113 Novi Sad)(083.824)

ПАЈИЋ, Ивана, 1984-

Паралелне биографије Србија / Немачка : идентитет и рад / [аутор каталога Ивана Пајић ; уметничке фотографије Сандра Ратковић ; превод Паул Грубер, Ивана Пајић, Мирјана Зарифовић Грковић] = Parallelbiografien Serbien / Deutschland : Identität und Arbeit / [Autorin des Katalogs Ivana Pajić ; Kunstfotografien Sandra Ratković ; Übersetzung Paul Gruber, Ivana Pajić, Mirjana Zarifović Grković]. - Нови Сад : Музеј града Новог Сада, 2019 (Београд : Службени гласник). - 48 стр. : илустр. ; 22 cm

Упоредо срп. текст и нем. превод. - Тираж 300.

ISBN 978-86-7637-129-7

а) Музеј града Новог Сада -- Изложбени каталози

COBISS.SR-ID 329189127

